

*dr Renata Nesterowicz*¹

Zakład Finansów
Uniwersytet Rzeszowski

Ocena sytuacji finansowej sektora instytucji rządowych i samorządowych w Polsce

WPROWADZENIE

Sytuacja finansów publicznych zarówno w kraju, jak i na świecie jest niestabilna. W 2012 r. w grupie gospodarek wschodzących i rozwijających się wartość deficytu wzrosła o 0,6 pkt proc. do 1,7% PKB (podczas, gdy w 2011 r. nastąpił jego spadek o 1,6 pkt proc.). Oceniając sytuację finansową sektora publicznego w Polsce, należy pamiętać, że nie jest on jednolity – pod koniec XX w. został wprowadzony w Polsce trójstopniowy, oparty na niezależności każdego szczebla, podział administracyjny.

Jednostkami zasadniczego trójstopniowego podziału administracyjnego są: gminy (jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego w Polsce), powiaty (w tym grodzkie, zwane także miastami na prawach powiatu) i województwa, które różnią się pomiędzy sobą kompetencjami, ale także źródłami i wysokością dochodów.

Biorąc pod uwagę wysokość dochodów i wydatków największe znaczenie wśród szczebli samorządu posiadają gminy oraz miasta na prawach powiatu. Ich dochody przekraczają 77% dochodów całego sektora samorządowego, a udział wydatków na tych szczeblach jest w łącznej wysokości nawet jeszcze większy. Ponadto często jednostki samorządowe jednego szczebla różnią się pod tym względem między sobą, co wynika z ich specyfiki związanej z położeniem, liczbą mieszkańców, terytorium, potrzebami inwestycyjnymi i wieloma innymi czynnikami. Co więcej, jednostki samorządu terytorialnego reprezentują odmienne interesy, w tym takie, których podłożem są kwestie finansowe, jak choćby tzw. janosikowe.

Wszystkie wskazane czynniki przekładają się na sytuację finansową poszczególnych jednostek, a w konsekwencji także całego sektora finansów publicznych, za którego realizację i ostateczny wynik odpowiada minister finansów.

¹ Adres korespondencyjny: Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Ekonomii, Katedra Finansów, ul. Ćwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów, e-mail: rbnester@onet.eu.

W związku z tym sytuacja finansowa sektora samorządowego nie może być oceniana w oderwaniu od tendencji i wyników pozwalających na ocenę całego sektora finansów publicznych. Szczególnie w sytuacji, gdy wynik całego sektora publicznego osiąga niebezpieczne wartości lub przekracza bądź dochodzi do wartości ostrożnościowych zawartych w przepisach krajowych lub międzynarodowych. W takiej sytuacji minister finansów może podejmować działania skutkujące koniecznością zachowania większej dyscypliny finansowej przez samorządy. Od roku 2008 Polska systematycznie przekracza określone traktatem z Maastricht kryterium deficytu publicznego wynoszące 3% PKB.

W roku 2010 deficyt sektora publicznego przekroczył nawet 112 mld zł i wynosił ok. 8% PKB. W tym czasie wzrosło również zadłużenie sektora publicznego i przekroczony został pierwszy próg ostrożnościowy w wysokości 50% PKB określony w ustawie o finansach publicznych. Co więcej, gdyby wziąć pod uwagę zadłużenie publiczne liczone według metody ESA'95 zalecanej przez Unię Europejską, wówczas zostałby przekroczony i drugi próg, w wysokości 55% PKB.

Celem opracowania jest przedstawienie stanu finansów sektora instytucji rządowych i samorządowych w Polsce za lata 2008–2012. Wartości poddane analizie zostały obliczone za pomocą dwóch metodologii, których podstawą jest: dla metodologii krajowej – ustawa o finansach publicznych, zaś dla metodologii europejskiej – ESA'95 [por. GUS, *Sytuacja...*, 2012, s. 96–100; GUS, *Statystyka...*, 2010].

Zobrazowanie sytuacji finansowej Polski na tle UE wiąże się z zastosowaniem wielkości wyliczanych według metodologii stosowanej w UE z uwzględnieniem reguł rachunkowości przyjętych do Procedury Nadmiernego Deficytu (EDP). Przebieg procesów fiskalnych dla głównych komponentów sektora finansów publicznych, tj. budżetu państwa i budżetu środków europejskich, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz funduszy celowych został podany zgodnie z metodologią krajową.

ZNACZENIE EFEKTYWNEGO ZARZĄDZANIA FINANSAMI SEKTORA PUBLICZNEGO W ŚWIETLE PRZEGLĄDU LITERATURY

Oceniając sytuację finansową sektora publicznego zwłaszcza w warunkach kryzysu finansów publicznych szczególnego znaczenia nabiera problematyka efektywnego gospodarowania.

Efektywność oznacza rezultaty podejmowanych działań opisywane relacją uzyskanych efektów do poniesionych nakładów. W szerokim ujęciu pojęcie efektywności oznacza najlepsze rezultaty działalności oraz jej skuteczność, w świetle realizacji zamierzonych celów [Coombs i Jenkins, 1994]. Pomiar i badanie efektywności stanowi główny przedmiot rachunku ekonomicznego.

Rachunek ten jest trudny do przeprowadzenia w sektorze finansów publicznych ze względu na niemierzalność efektów działalności w tej sferze. Kwantyfikacja efektów jest głównym problemem analizy nakładów i efektów w produkcji dóbr publicznych [Fedorowicz, 1991, s. 122]. Dziedziny, na które ponosi się wydatki publiczne, są na ogół niezbyt podatne na wykorzystanie precyzyjnych narzędzi pomiaru skutków wydatków, a w niektórych przypadkach ustalenie efektywności nakładów w ogóle nie jest możliwe [Owsiak, 2005, s. 245].

Nie zmienia to faktu bezpośredniego zainteresowania ekonomistów problemem efektywności finansów publicznych i racjonalizacji wydatków na zadania publiczne. Brak w procedurach budżetowych mechanizmów wiążących wydatki publiczne z ich efektami, to często jedna z głównych słabości systemu finansów publicznych. Dlatego na uwagę zasługują wysiłki w kierunku mierzenia efektów zadań publicznych i konstruowania ich mierników [por. np. Misiąg, 2004].

W literaturze podkreśla się konieczność takiego kształtowania wydatków publicznych, które pozwala uzyskać największą użyteczność społeczną wydatkowanych środków publicznych [Owsiak, 2004, s. 6; Kornberger-Sokołowska, 2005, s. 161].

Zarówno teoria, jak i praktyka gospodarowania finansami publicznymi wskazują, iż decentralizacja jest istotnym czynnikiem poprawy efektywności gospodarowania środkami publicznymi [Henley, Likierman i in., 1993, s. 105; Ziółkowska, 2005, s. 221]. Kwestia ta nabiera coraz istotniejszego znaczenia, gdyż stanowi jedną z głównych przesłanek reform finansów publicznych – a jest bardzo trudna do realizacji w praktyce.

Jednocześnie systematycznie rośnie wysokość środków publicznych.

W zakresie praktycznego badania ich efektywności wskazać można obecnie, w polskiej literaturze, na następujące kierunki zainteresowań:

- źródła finansowania jednostek samorządu terytorialnego w kontekście efektywności funkcjonowania i realizacji nałożonych zadań [Kosek-Wojnar, Surówka, 2005, s. 173 i n.],
- zarządzanie usługami komunalnymi i gospodarką lokalną [Sochacka-Krysiak i in., 2006],
- uwarunkowania decentralizacji finansów publicznych i problemy niezależności finansowej jednostek samorządu terytorialnego [Kornberger-Sokołowska, 2001],
- poszukiwanie dochodów uzupełniających (partnerstwo publiczno-prywatne, środki Unii Europejskiej) [Brzozowska, 2006; Poniatowicz, 2007, s. 462],
- nowe metody planowania budżetowego i budżety zadaniowe [Owsiak, 2002],
- wykorzystanie mierników zadań publicznych [Misiąg, 2005] oraz konkretnych metod i instrumentów w procesie zarządzania finansami samorządu terytorialnego [Dylewski i in., 2006; Szewczuk, 2005, s. 672 i n.].

W literaturze nie definiuje się *expresis verbis* pojęcia efektywności finansów samorządu terytorialnego. Biorąc pod uwagę wskazane kierunki przedmiotowych badań można przyjąć, że rozważania dotyczące efektywności finansów samorządu terytorialnego powinny uwzględniać trzy elementy:

- najbardziej optymalny w konkretnych warunkach stopień decentralizacji finansów publicznych, w tym podział dochodów i zadań pomiędzy poszczególne szczeble władz,
- system źródeł finansowania zapewniający realizację zasady adekwatności dochodów do zadań oraz zasadę subsydiarności,
- zaspokajanie potrzeb publicznych konkretnej społeczności lokalnej, uwzględniające jej preferencje dotyczące zarówno zakresu usług publicznych, jak i sposobu ich finansowania.

Na drodze naukowej trudno jest rozstrzygnąć dylemat, czy ważniejsza jest efektywność gospodarcza czy sprawiedliwość społeczna. Zależy to od przyjętej i realizowanej w praktyce doktryny społeczno-ekonomicznej, a ostateczne rozstrzygnięcia przynoszą wybory polityczne. W praktyce chodzi o zbudowanie bardziej lub mniej redystrybucyjnego, albo bardziej lub mniej liberalnego modelu polityki społecznej w gospodarce rynkowej [Golinowska, 1994, s. 195 i n.].

Można również spotkać poglądy, iż efektywność gospodarcza i społeczna są nierozdzielne [Morawski, 2001, s. 342]. Jest to ważna uwaga w kontekście przedmiotowych rozważań, gdyż na szczeblu samorządu terytorialnego w coraz szerszym zakresie finansowane są usługi społeczne, z drugiej zaś strony pojawia się konieczność ograniczania wydatków publicznych, sprostania wyzwaniom globalizacji i coraz większej konkurencji. Praktyczne aspekty efektywności można skonfrontować z modelami teoretycznymi, opartymi na dwóch podstawowych elementach: konkurencji i odpłatności za usługi publiczne.

WYNIKI DZIAŁALNOŚCI SEKTORA INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH W POLSCE ZA LATA 2008–2012

Sektor instytucji rządowych i samorządowych (GG) jest zdefiniowany w Europejskim Systemie Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA'95). Deficyt fiskalny zgodnie z ESA'95 w 2012 r. wyniósł w Polsce 3,9% PKB, co oznaczało jego spadek o 1,1 pkt proc. w porównaniu do roku poprzedniego. Wartość tej relacji w przypadku Polski była niższa niż dla całej UE (4,0% PKB). Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wyniósł 55,6% PKB, co oznaczało obniżenie tego wskaźnika o 0,6 pkt proc. w porównaniu z końcem 2011 r. Utrzymał się on poniżej wartości progu zapisanego w traktacie z Maastricht, dopuszczającym poziom zadłużenia do 60% PKB. Analogiczna relacja dla

UE była wyraźnie wyższa i wyniosła 85,3% PKB. Wzrosła ona w skali roku o 2,8 pkt proc.

W Polsce w latach 2008–2012 deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych był wyższy niż kryterium z Maastricht [Por. III.2 Koordynacja...]². Komisja Europejska nie uznała jego charakteru za przejściowy i w 2009 r. ponownie otworzyła wobec Polski Procedurę Nadmiernego Deficytu (EDP) z terminem korekty do 2012 roku.

W latach 2008–2010 deficyt nominalny wzrósł do poziomu 7,8% PKB, a w latach 2011–2012 nastąpiło jego obniżenie, do 3,9% PKB w 2012 roku. W całym tym okresie deficyt strukturalny przekraczał 1,0% PKB, zaś w 2012 r. wyniósł 3,0% PKB. Oznacza to, że w latach tych był przekroczony średniookresowy cel budżetowy (MTO) [Por. III.2 Koordynacja...]³.

W latach 2008–2011, zgodnie z szacunkami KE, luka produktowa była dodatnia, a ocena poziomu deficytu strukturalnego była wyższa niż nominalnego. W 2012 r. szacunki luki produktowej wskazywały, że była ona ujemna, co oznaczało odwrócenie uprzednio obserwowanej relacji. W roku tym wartość komponentu cyklicznego była ujemna, przez co deficyt strukturalny był niższy od deficytu nominalnego.

Tabela 1. Nadwyżka/deficyt sektora finansów publicznych (SFP) oraz nadwyżka/deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych (EDP) w Polsce za lata 2008–2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
SFP (w mld zł)	-20,6	-50,1	-84,7	-55,9	-38,2
SFP (w % PKB)	-1,6	-3,7	-6,0	- 3,7	-2,4
EDP (w mld zł)	-47,0	-99,6	-111,3	-76,1	-62,7
EDP (w % PKB)	-3,7	-7,4	-7,9	-5,0	-3,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Jak prezentują dane tabeli 1, saldo sektora publicznego, mierzone w obydwu metodologiach, uległo w 2012 r. obniżeniu w porównaniu do roku poprzedniego. Wynik sektora finansów publicznych osiągnął poziom -2,4% PKB (w roku poprzednim zanotowano -3,7% PKB), zaś saldo instytucji rządowych i samorządowych liczone zgodnie z zasadami EDP wyniosło -3,9% PKB (wobec -5,0% PKB w 2011 r.).

Z porównania obu wartości deficytu fiskalnego w latach 2008–2012 wynika, że deficyt liczony według metodologii europejskiej był głębszy o średnio 2,1 pkt proc.

Następnie analizie podany został dług publiczny co przedstawia tabela 2.

² Zgodnie, z którym deficyt sektora publicznego nie powinien przekraczać 3% PKB. Por. III.2 Koordynacja polityki gospodarczej Unii Europejskiej

³ Por. III.2 Koordynacja polityki gospodarczej Unii Europejskiej.

Tabela 2. Państwowy dług publiczny (PDP) oraz dług sektora instytucji rządowych i samorządowych (GG) w Polsce za lata 2008–2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
PDP (w mld zł)	597,8	669,9	747,9	815,3	840,5
PDP (w % PKB)	46,9	49,8	52,8	53,5	52,7
GG (w mld zł)	600,8	684,1	776,8	859,1	886,8
GG (w % PKB)	47,1	50,9	54,8	56,3	55,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zadłużenie sektora publicznego w relacji do PKB według obydwu metodologii w 2008 r. wyniosło 46,9%. Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych osiągnął poziom 47,1% PKB. Wartość długu z każdym rokiem wzrosła osiągając w 2012 roku poziom 886,8 mld zł. Zadłużenie sektora finansów publicznych w tym roku w relacji do PKB wyniosło 52,7%, co oznaczało wartość 840,5 mld zł (wzrost o 25,2 mld zł). Wyraźne zróżnicowanie długu liczonego zgodnie z dwoma metodologiami nastąpiło w 2009 r., po wyłączeniu z sektora finansów publicznych Krajowego Funduszu Drogowego.

Kolejnym etapem przeprowadzonej analizy jest zestawienie dochodów i wydatków celem pokazania deficytu budżetowego co przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Dochody i wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych w Polsce za lata 2008–2012⁴

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Dochody (w mld zł)	504,4	500,2	551,2	604,2	651,1
Dochody (w % PKB)	39,5	37,2	38,9	39,6	40,8
Wydatki (w mld zł)	551,4	599,8	636,3	660,1	689,3
Wydatki (w % PKB)	43,2	44,5	44,9	43,3	43,2
Deficyt (w mld zł)	-47,0	-99,6	-85,1	-55,9	-38,2
Deficyt (w % PKB)	-3,7	-7,3	-6,0	-3,7	-2,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak wynika z przedstawionych danych dochody, jak i wydatki sektora finansów publicznych (SFP) od 2010 roku wykazywały tendencję rosnącą osiągając w 2012 r. dochody wynik 651,1 mld zł, zaś wydatki były wyższe od dochodów i ukształtowały się na poziomie 689,3 mld zł. W efekcie saldo (deficyt) było w każdym z badanych lat ujemne. Największy wpływ na tworzenie się ujemnego wyniku sektora finansów publicznych miał podsektor rządowy [Ustawa...]⁵. Dużo mniejszy udział miały deficyty podsektorów samorządowego oraz ubezpieczeń społecznych.

⁴ Dane dla sektora finansów publicznych podano w ujęciu skonsolidowanym, tzn. po wyeliminowaniu transferów wewnątrz sektora finansów publicznych.

⁵ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych nie definiuje podsektorów (rządowego, samorządowego i ubezpieczeń społecznych) w ramach sektora finansów publicznych.

PODSUMOWANIE

Finanse stanowią kluczowy obszar dla zarządzających jednostkami samorządu terytorialnego ze względu na szeroki wachlarz zadań publicznych, wykonywanych przez sektor samorządowy, na których realizację niezbędne są adekwatne środki finansowe.

Do zakresu zadań sektora samorządowego należy wiele obszarów o kluczowym znaczeniu dla społeczności lokalnych (m.in. oświata, służba zdrowia, opieka społeczna), w których dane przedstawione w tym artykule odpowiadają głównym pozycjom dochodów i wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych zestawianych na podstawie europejskiego systemu rachunków narodowych (ESA 95). Różnica pomiędzy dochodami a wydatkami ogółem – z uwzględnieniem nakładów inwestycyjnych (w szczególności nakładów brutto na środki trwałe) – równa jest kwocie wierzytelności netto/zadłużenia netto sektora instytucji rządowych i samorządowych, która jest również pozycją bilansującą niefinansowych sprawozdań sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Udoskonalanie instytucji publicznych oraz racjonalizacja finansów publicznych pozostają aktualnym wyzwaniem teorii i praktyki.

Efektywność systemu finansów to takie ukształtowanie wydatków publicznych, które przy ich danym poziomie pozwala osiągać maksymalną użyteczność społeczną.

Finanse publiczne są środkiem realizacji polityki państwa, przy czym funkcja alokacyjna i redystrybucyjna realizowane są z wykorzystaniem interwencjonizmu ekonomicznego i określonych strategii finansowych władz publicznych [Gaudemet, Molinier, 2000, s. 89].

Doktryna całkowitej neutralności finansów publicznych ewoluowała początkowo w kierunku liberalizmu gospodarczego, a następnie zgody na pewien zakres interwencjonizmu ekonomicznego i określonych strategii finansowych władz. Jednocześnie zjawisko stałego wzrostu wydatków publicznych, w tym również na szczeblu samorządów, spowodowało zainteresowanie przyczynami tego wzrostu oraz poszukiwanie zwiększenia efektywności finansów publicznych.

LITERATURA

- Brzozowska K., 2006, *Partnerstwo publiczno-prywatne*, Ce De Wu, Warszawa.
Byrne T., 1994, *Local government in Britain*, Penguin Books, London.
Coombs H.M., Jenkins D.E., 1994, *Public sector financial management*, Chapman & Hall, London.

Ministerstwo Finansów prezentuje dane w podziale na podsektory w oparciu o sektoryzację nawiązującą do ESA'95.

- Fedorowicz Z., 1998, *Polityka fiskalna*, WSzB, Poznań.
- Golinowska S., 1994, *Polityka społeczna państwa w gospodarce rynkowej. Studium ekonomiczne*, PWN, Warszawa.
- Henley D., Likierman A., Perrin J., Evans M., Lapsley I., Whiteoak J., 1993, *Public sector accounting and financial control*, Chapman & Hall, London.
- Kornberger-Sokołowska E., 2001, *Decentralizacja finansów publicznych a samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego*, LIBER, Warszawa.
- Kornberger-Sokołowska E., 2005, *Absorpcja środków Unii Europejskiej a racjonalizacja wydatków publicznych* [w:] *Ekonomiczne i prawne problemy racjonalizacji wydatków publicznych*, red. J. Głuchowski, A. Pomorska, J. Szolno-Koguc, Uniwersytet M. Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Kosek-Wojnar M., Surówka K., 2005, *Dylematy racjonalizacji wydatków publicznych jednostek samorządu terytorialnego* [w:] *Ekonomiczne i prawne problemy racjonalizacji wydatków publicznych*, red. J. Głuchowski, A. Pomorska, J. Szolno-Koguc, Uniwersytet M. Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Misiąg W., 2004, *Mierzenie ilości i jakości usług publicznych*, „Kontrola Państwowa” nr 1 specjalny, NIK.
- Misiąg W. (red.), 2005, *Wzorowy urząd, czyli jak usprawnić administrację samorządową, jak mierzyć jej zadania i wyniki*, IBnGR, Warszawa.
- Morawski W., 2001, *Socjologia ekonomiczna*, PWN, Warszawa.
- Musgrave R.A., Musgrave P.B., 1973, *Public finance in theory and practice*, McGraw-Hil Book Company, Fourth Edition.
- Musgrave R.A., 2005, *Natura państwa fiskalnego – korzenie mojego myślenia*, „Finanse publiczne a wybór publiczny. Dwie odmienne wizje państwa”, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa.
- Muzellec R., 2000, *Finances publiques*, Editions Dalloz, Paris.
- Oates W.E., 1999, *An essay on fiscal federalism*, „Journal of Economic Literature”, Vol. XXXVII.
- Osiatyński J., 2006, *Finanse publiczne. Ekonomia i polityka*, PWN, Warszawa.
- Owsiak S. (red.), 2002, *Budżet władz lokalnych. Narzędzie zarządzania*, PWE, Warszawa.
- Owsiak S., 2004, *Programowanie budżetowe warunkiem racjonalizacji wydatków publicznych*, „Kontrola Państwowa” nr 1 specjalny, NIK, Warszawa.
- Owsiak S., 2005, *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, PWN, Warszawa.
- Poniatowicz M., 2007, *Samorząd terytorialny w Polsce jako beneficjent pomocy strukturalnej UE w latach 2007–2013* [w:] *Harmonizacja finansów publicznych w skali narodowej i europejskiej*, red. K. Piotrowska-Marczak, K. Kietlińska, Difin, Warszawa.
- Sochacka-Krysiak H. (red.), 2006, *Zarządzanie gospodarką i finansami gminy*, praca zbiorowa, Oficyna Wydawnicza SGH, wyd. II, Warszawa.
- Szewczuk A., 2005, *Narzędzia i procedury kreowania rozwoju lokalnego na tle potrzeb infrastrukturalnych* [w:] *Samorząd terytorialny w zintegrowanej Europie*, II Forum Samorządowe, Szczecin.

Winiarski B. (red.), 2000, *Polityka gospodarcza*, PWN, Warszawa.

Ziółkowska W., 2005, *Finanse publiczne. Teoria i zastosowanie*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej.

Streszczenie

Sytuacja finansów publicznych zarówno w kraju, jak i na świecie jest niestabilna. Oceniając sytuację finansową sektora publicznego w Polsce należy pamiętać, że nie jest on jednolity – pod koniec XX w. został wprowadzony w Polsce trójstopniowy, oparty na niezależności każdego szczebla, podział administracyjny.

Jednostkami zasadniczego trójstopniowego podziału administracyjnego są: gminy (jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego w Polsce), powiaty (w tym grodzkie, zwane także miastami na prawach powiatu) i województwa, które różnią się pomiędzy sobą kompetencjami, ale także źródłami i wysokością dochodów.

Finanse stanowią kluczowy obszar dla zarządzających jednostkami samorządu terytorialnego ze względu na szeroki wachlarz zadań publicznych, wykonywanych przez sektor samorządowy, na których realizację niezbędne są adekwatne środki finansowe.

Do zakresu zadań sektora samorządowego należy wiele obszarów o kluczowym znaczeniu dla społeczności lokalnych (m.in. oświata, służba zdrowia, opieka społeczna), w których dane przedstawione w tym artykule odpowiadają głównym pozycjom dochodów i wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych zestawianych na podstawie europejskiego systemu rachunków narodowych (ESA 95). Efektywność systemu finansów to takie ukształtowanie wydatków publicznych, które przy ich danym poziomie pozwala osiągać maksymalną użyteczność społeczną.

Zakres sektora finansów publicznych i sposób gospodarowania środkami finansowymi nie są obojętne zarówno z punktu widzenia całej gospodarki, jak i zaspokojenia potrzeb społecznych. Jednocześnie zjawisko stałego wzrostu wydatków publicznych, w tym również na szczeblu samorządów, spowodowało zainteresowanie przyczynami tego wzrostu oraz poszukiwanie zwiększenia efektywności finansów publicznych.

Słowa kluczowe: finanse, instytucje, dochody, wydatki, deficyt

Assessment of the Financial Situation of the Government and Self-Government Sector in Poland

Summary

The situation of public finances both in the country and the world is unstable. In assessing the financial situation of the public sector in Poland, keep in mind that it is not uniform – in the late twentieth century a three-tier, based on the independence of each level administrative division has been introduced in Poland.

The units of the three-tier administrative division are: municipalities (as the basic unit of local government in Poland), counties (including townships, also known as the cities with county rights) and the region, which differ from each other in competencies, but also include sources and amount of income.

Finances are a key area for managing local government units because of the wide range of public tasks performed by the local government sector, where the implementation of the necessary financial resources are adequate.

The responsibility of the local government sector should be a lot of areas critical to local communities (e.g. education, health, social) in which the data presented in this article correspond to the major positions of income and expenditure of general government compiled on the basis of the European system of National Accounts (ESA 95). The efficiency of the financial system is the formation of public expenditure, which at their given level achieves the maximum social utility.

The scope of the public finance sector and the way financial management are not indifferent both from the point of view of the whole economy and meeting social needs. At the same time phenomenon of the steady growth of public spending, including at government level, caused interest in the causes of this growth, and seeking to increase the efficiency of public finances.

Keywords: finance, contracting, revenue, expenditure, deficit

JEL: H72